

Trajnostni razvoj OD MAJHNE SLOVENIJE DO PRVE ZELENE DESTINACIJE NA SVETU

Slovenija je bila od samih začetkov svoje samostojnosti predvsem zelena, čista, neokrnjena, v butični turizmu usmerjena destinacija. Na področju trajnostnega razvoja smo si zadali izjemno ambiciozne cilje, zato je ob proslaviti 25-letnice STO čas, da se ozremo na prehojeno pot, na aktualne izzive in hkrati pogumno kreiramo prihodnost slovenskega turizma, osnovano na sožitju narave in človeka.

Stara slovenska pripoved pravi, da je ob stvarjenju sveta vsaka dežela dobila veliko svojega: ena gore, druga morje, ta neskončna polja, ona goste gozdove. Na koncu, ko so se dežele že bohotile s svojimi razkošji in je kazalo, da za Slovenijo ni ostalo nič, se je iz malhe začetka usulo, kar je tam čakalo prav do konca: najboljša od vsega! Dovolj za stvarjenje še enega sveta. Vse to je v celoto sestavila še zadnja, najpomembnejša sestavina: prgišče ljubezni. Ta ljubezni je imela posebno moč. Povezala je morje z gorami, gozdove z vodami, polja z vinogradi, posebnosti podzemlja s svetlobo neba. Zato se v Sloveniji zelene lepote dotikajo druga druge in zato nam je skrb za naravo položena v zibelko. Zgodba o zelenem je vpeta tudi v nacionalno znamko I Feel Slovenia. Barva, ki izraža ravnotežje med umirjenostjo narave in prizadevnostjo Slovencev, je ključni del prepoznavanja znamke. Govori o neokrnjeni naravi in naši odločenosti, da jo kot tako tudi ohranimo (vir: Zgodbarski priročnik, STO, 2013).

Trajnostni razvoj kot edina prava pot

STO je v vseh svojih organizacijskih oblikah stremela k premišljenemu valoriziranju naravne dediščine in sonaravnemu razvoju. Sprva je bilo ključno že samo zavedanje, da je narava naša konkurenčna prednost, pa ni trajalo dolgo, ko je postalo jasno, da trajnost ni več edinstvena prodajna priložnost, ampak osnova, na kateri moramo graditi celoten turistični razvoj. Leta 2008 je bila Slovenija ena prvih držav, ki je vstopila v projekt Evropske destinacije odličnosti, ki spodbuja razvoj

trajnostnega turizma v Evropi in v ospredje postavlja manjše, zanimive destinacije, ki ponujajo pristna doživetja in omogočajo odkrivanje bogate lokalne turistične ponudbe. Želeli smo izpostaviti ponudnike nastanitvev, ki so odgovorni do okolja, vendar smo še pred desetimi leti v kataloge, na turistični zemljevid lahko umestili zgolj eno nastanitev z okoljskim znakom – Terme Snovik. Tudi sicer je bila Slovenija v EU na repu držav po številu pridobljenih okoljskih znakov.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo je leta 2008 objavilo prvi razpis za spodbujanje uvajanja znaka za okolje EU, STO pa je v letu 2009 zasnovala Strateške usmeritve zelenega turizma, ki so delovale kot smernice z ukrepi v okviru petih področij. Začeli smo tako, kot je prav – pri sebi, s projektom Pisarna prijazna Sloveniji. Za postavitev strateškega okvirja smo raziskali vse aspekte trajnosti, analizirali odnos slovenskih menedžerjev do okolja, skupaj s turističnim gospodarstvom smo na Slovenskem turističnem forumu v letih 2009 in 2010 prišli do sklepa, da je trajnostni razvoj edina prava pot. To pomeni okolju prijazen, zaščitniški do nacionalne in lokalne kulture in usmerjen v vzdrževanje socialnega ravnotežja v smislu blaginje za vsakega posameznika, družbo in s tem celotno državo. Slovenska turistična srenja je sprejela svoj delež odgovornosti do podnebnih sprememb in okrepila svoj čut za družbeno odgovornost. Leta 2011 smo vsi ključni partnerji slovenskega turizma podpisali Deklaracijo o partnerstvu za trajnostni razvoj slovenskega turizma. V pomoč gospodarstvu smo pripravili Priročnik za hotele za uvajanje trajnostnih poslovnih modelov, zasnovali nizko ogljična študijska potovanja za novinarje, pri komuniciranju smo v ospredje postavili trajnost.

Organizatorji ITB Berlin 2017 so povabili Slovenijo kot državo, ki je vzpostavila unikaten model trajnostnega turizma, ki izvedbi zelenega panela Slovenia Makes You Green.

Orodje po meri destinacij

Strateške usmeritve in partnerstvo za trajnostni razvoj so bili ključna osnova, vendar premalo za trajnostni preboj. Intenzivno smo iskali formulo, kako se lotiti turističnega razvoja, ki bo v skladu z nosilnostjo naravnih in družbenih sistemov ter ekonomsko perspektiven. Spraševali ste nas namreč kako? Odgovor ni bil enostaven, niti ga ni bilo v okolici. Prečesali smo primere dobrih praks globalno in na koncu ugotovili, da ni sistema, ki bi odgovarjal potrebam naših destinacij in zagotavljal globalno kredibilnost, primerljivost in prepoznavnost. Skupaj s partnerjem Tovarna trajnostnega turizma GoodPlace in izbranimi strokovnjaki smo v letu 2014 oblikovali edinstveno orodje za trajnostni razvoj destinacij Zeleno shemo slovenskega turizma, hkrati pa v okviru sheme pragmatično zastavili model za nastanitve. Leto kasneje smo že izvedli pilotno fazo in proglasili prve destinacije in ponudnike z znakom Slovenia Green.

Prva destinacija z znakom Slovenia Green je postala Ljubljana, ki si je leta 2016 prislužila tudi laskavi naziv Zelena prestolnica Evrope. Leto 2016 je bilo prelomno z več vidikov. Naša država je postala prva Zelena destinacija na svetu, ocenjena po standardu Green Destinations, pri čemer smo dosegli izjemen uspeh – 96% skladnost s standardom. Slovenija je bila gostiteljica največjega strokovnega dogodka s področja trajnostnega razvoja destinacij Global Green Destinations Day. Destinacije z znakom Slovenia Green so se prvič uvrstile med sto najbolj trajnostnih destinacij na svetu, kar je v prihodnjih letih postala redna praksa. Na pobudo STO je bil ustanovljen Konzorcij Slovenia Green.

Slovenija je na dogodku Global Green Destinations Day v Ljubljani leta 2016 prejela naziv prva Zelena država na svetu.

Cilj je 100% zeleno

Leta 2017 smo organizirali prvi Zeleni dan slovenskega turizma. Shemo smo širili z novimi kategorijami: Slovenia Green Travel Agency, Slovenia Green Park, v letu 2018 pa še s Slovenia Green Attraction. V letu 2018 je standard, na katerem temelji Zelena shema slovenskega turizma, pridobil akreditacijo od globalne avtoritete s področja trajnostnega razvoja Global Sustainable Tourism Councila (GSTC). To potrjuje, da proces vrednotenja in certificiranja znotraj Zelene sheme slovenskega turizma za destinacije upošteva najvišje mednarodne standarde pri doseganju trajnostnega razvoja na področju turizma. V šestem letu delovanja je v shemi že 110 destinacij in ponudnikov, ki si prizadevajo za trajnostni razvoj in dvig dodane vrednosti. Na destinacijski ravni tako pokrivamo že 80% vseh turističnih prihodov.

Zadali smo si cilj postati 100% zelena država in z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo na dobri poti k njegovi izpolnitvi, saj je večina vodilnih destinacij že med nosilci znaka Slovenia Green.

V letošnjem, z vidika gastronomije nadvse pomembnem letu, bomo naredili nov pomemben korak pri razvoju Zelene sheme slovenskega turizma. Vanjo bo implementirana trajnostna gastronomija, ki bo destinacijam omogočala, da izberejo poseben modul in se pozicionirajo kot gastronomske trajnostne destinacije, restavracije in drugi gostinski ponudniki pa bodo na osnovi mednarodnih znakov LIFE ali Zeleni ključ lahko pridobili znak Slovenia Green Cuisine. Trajnosten usmeritev slovenskih restavracij je v letošnjem letu prepoznal tudi prestižni gastronomski vodnik Michelin in šestim gastronomskim ponudnikom, ki delujejo v sozvočju z naravo, podelil zeleni piktogram.

Evropska zelena shema

V letu 2020 z vidika trajnostnega razvoja s ponosom zremo v preteklost naše mlade nacionalne turistične organizacije. Hiter razvoj ni ostal neopažen, pač pa smo poželi veliko zanimanja tujih javnosti, najprej pri strokovni in medijih, nato pri B2C javnosti. V okviru partnerstva na borzi ITB Berlin je bila Slovenija povabljen, da v obliki panela Slovenia Makes You Green predstavi globalni strokovni javnosti desetletje velike zelene preobrazbe in vzpostavitev unikatnega modela trajnostnega turizma. Razvojna prizadevanja smo prelevili v zelene marketinške zgodbe, ki navdihujejo tuje goste. Medijska vrednost člankov, objavljenih v najprestižnejših medijih, predstavlja veliko dodano vrednost in ROI naših trajnostnih prizadevanj. Slovenija je bila prav zaradi razvoja trajnosti prejemnica številnih prestižnih nagrad, kot je National Geographic World Legacy Destination Leadership.

Tako trendi na turističnem trgu kot sveženj, ki združuje finančni okvir EU za okrevanje po koronavirusni krizi v vrednosti 1.074,3 milijarde evrov in izredna prizadevanja za okrevanje v okviru instrumenta Next Generation EU v vrednosti 750 milijard evrov, postavljajo v središče naložbe v zeleni in digitalni prehod. Takšne odločitve premikajo meje v glavih odločevalcev globalno. Pravo pot in učinkovitost sistema trajnostnega razvoja turizma v Sloveniji je prepoznala tudi Evropska potovalna komisija ETC, v okviru katere STO sodeluje kot svetovalka za področje trajnostnega razvoja turizma Evrope. V letu 2019 smo dosegli izvedbo primerjalne analize shem za razvoj trajnostnega turizma v Evropi, ki je pokazala, da je Zelena shema slovenskega turizma neizpodbitno najboljšo orodje za trajnostni razvoj destinacij v evropskem merilu. V letošnjem letu bo pripravljen okvir za vzpostavitev Evropske zelene sheme, za kar si je STO v okviru srečanj direktorjev evropskih nacionalnih turističnih organizacij in Market Intelligence Committeeja prizadevala zadnji dve leti.

Razvijamo in tržimo za Človeka

Trendi na turističnem trgu kažejo, da gosti danes cenijo avtentična doživetja, ki jim dajejo priložnost, da se z destinacijo obiska povežejo na več ravneh – fizični, čustveni, izkustveni, spiritualni, intelektualni in družbeni. Gre za posebne trenutke, ki vzpostavljajo močne čustvene povezave in zapomnljiva doživetja, ki so vse prej kot generični produkti. So personalizirana in ne standardizirana, edinstvena in ne generična, vodena, a še vedno z občutkom individualnosti, ekskluzivna, a dostopna, transparentna, z elementi presenečenja, s spoštovanjem tradicije, a z upoštevanjem potreb sodobnega potrošnika. Namesto za anonimne turistične množice danes oblikujemo turistična doživetja za posamezne segmente, persone slovenskega turizma, in jih segmentirano tudi nagovarjamo. Sprejemamo ljudi z imenom in priimkom in jim nudimo navdihujoča zelena doživetja. V podporo uresničevanju vizije Slovenije kot zelene butične destinacije za 5-zvezdična doživetja STO nudi izvajalcem doživetij nacionalno razvojno in trženjsko platformo, ki podaja

jasne kriterije, kaj je 5-zvezdično doživetje, in smernice, kako jih razvijati. STO že več kot desetletje spodbuja inovativnost in trajnostni razvoj v slovenskem turizmu in podpira s pozivoma Sejalac in Snovalec. Od drugih nacionalnih turističnih organizacij Evrope se STO v veliki meri razlikuje prav po svojih prizadevanjih na področju razvoja. Poslanstvo NTO-jev je namreč trženje, STO pa že vsa leta poleg izvajanja svoje ključne vloge promocije Slovenije kot turistične destinacije krepí sistem izobraževanj, gradi in nadgrajuje sisteme kakovosti, usmerja delo vodilnih destinacij, išče učinkovite načine za spodbujanje kreativnosti, kot so hackathoni, nagradna tekmovanja, itd.

Varnost v novi realnosti

Leto 2020 bo za turizem za vedno zapisano kot leto, ko nas je pandemija opomnila, kako bistvenega pomena za potovanja je varnost. Med ključnimi aktivnostmi, s katerimi je STO hitro odreagirala na novo realnost kot posledico pandemije covida-19, so odgovorni potovalni standardi z znakom GREEN&SAFE. Predstavljajo zavezo odgovornemu, zelenemu in varnemu turizmu, z aktivnostmi, ki temeljijo na varnosti, odgovornosti in trajnosti, pa povečujemo zaupanje gostov, da je Slovenija zelena in varna turistična destinacija.

Slovenija je med prvimi državami na svetu pridobila znak Safe Travels Svetovnega potovalnega in turističnega sveta WTTC, kar potrjuje, da so slovenski zdravstveni in higienski standardi, vključeni pod znak GREEN&SAFE, v skladu s standardiziranimi globalnimi higienskimi protokoli varnih potovanj.

Kaj nas vodi pri delu

Pravimo, da nas vodi zelena misel. Trajnostnega turizma ne obravnavamo kot ločenega segmenta, pač pa kot osnovni element vsakega turističnega produkta ali destinacije Slovenije. Pri tem je nujno imeti v mislih vse tri komponente formule trajnostnega razvoja: okoljsko, družbeno in ekonomsko trajnost. Samo na ta način lahko aktiviramo dodano vrednost, ki predstavlja bistvo aktualne Strategije trajnostne rasti Slovenskega turizma 2017–2021. Aktiviranje 365 dni slovenskega turizma ter izpostavljanje skritih kotičkov in ikon celotne države v povezavi z edinstvenimi zelenimi doživetji, ki podaljšujejo povprečno dobo bivanja, zagotavljajo doseganje končnega cilja povečanja prilivov iz izvoza potovanj. Osredotočamo se na ključne persone slovenskega turizma, pri čemer tako imenovani zeleni raziskovalci predstavljajo največji segment. Med petimi vrednotami STO je na prvem mestu prav zeleno, pa tudi vse preostale naše vrednote so tesno povezane s trajnostjo; delujemo tudi inovativno, digitalno, povezano in srčno.

Zaupajmo zeleni misli!

Pandemija covida-19 je še okrepila zavedanje o pomenu razvoja trajnostnega turizma. Pokazala je, da je Slovenija s filozofijo, ki jo v turizmu zasledujemo skozi Zeleno shemo

slovenskega turizma: Slovenija je zelena, Slovenija deluje zeleno, Slovenija promovira zeleno, na pravi poti. Zavedamo se, da idealnega stanja trajnostnega razvoja verjetno nikoli ne bomo dosegli, a zagotovo je bolje, da sledimo visokim ciljem, kot da smo zadovoljni s sivim povprečjem. Slovenija ima vse potencialne, da sega še više in dosega nove preboje na področju trajnostnega razvoja. V partnerstvu. Kajti strategija ni dovolj, pomembno je, kakšna sporočila gost prejema, še preden pride v Slovenijo, kaj občuti ob obisku, za kakšna edinstvena zelena doživetja ga uspemo navdušiti, s čim ga motiviramo, da lahko sam deluje v dobrobit okolja in lokalnega prebivalstva, da razišče skrite kotičke, nas obišče zunaj glavne sezone in navsezadnje, da dober glas o zeleni Sloveniji z gostoljubnimi prebivalci, ki živijo v sožitju z naravo, tudi sam ponese v svet.

Še posebej v aktualni situaciji, ki je močno prizadela slovenski turizem, ne smemo pozabiti, kako zelo privilegiran narod smo. Slovenija je edinstvena evropska država, ki lahko na hitro in enostavno dostopnem prostoru ponudi izjemno biotsko raznovrstnost, bogastvo naravnih vrednot in kulturne dediščine in edinstven preplet štirih geografskih pokrajin. Dana situacija nam ne sme vzeti poguma, saj potovanja postajajo nepogrešljivi del človekovega življenja, Slovenija pa ponuja prav to, kar sodobni gost išče – zelen, aktiven, zdrav oddih in doživetja.

Albert Salman, predsednik fundacije Green Destinations, soustanovitelj Future of Tourism Coalition, ambasador slovenskega turizma 2018–2019

Maja Pak in kolegi, iskrene čestitke ob jubileju STO. Resnično modrost ste pokazali z zasaditvijo semen sinergije z GoodPlace in Green Destinations (GD) leta 2014, kar je rezultiralo v edinstveno Zeleno shemo slovenskega turizma in razglasitev Slovenije za prvo Zeleno državo na svetu v letu 2016 po ocenjevanju GD. Čarobna mešanica zavezanosti trajnosti, kakovosti nad količino, javno-zasebnega sodelovanja, finančno ugodnega certificiranja in kolektivne znamke nudi edinstvene lekcije svetu in navdihuje mnoge. Še nobena država ni doslej pokazala toliko vztrajnosti, da bi čarobna formula delovala tako dobro. Drugi so raje nadaljevali z množičnim turizmom in se nato borili s pojavom prekomernega turizma. Poglejte, kako se ta vrsta turizma zdaj zmanjšuje in si ne bo kmalu opomogla.

Verjamem, da si lahko Slovenija najbolje opomore s povezovanjem zdravja in trajnosti. Resetiranjem. Umiritvijo prometnih lokacij, odstranitvijo cenenih prodajal s hitro prehrano. Vrnitvijo airbnb stanovanj domačinom. Dovoljenjem prebivalcem za oddajanje posamezne sobe (z lokalnim gostiteljem). Zmanjševanjem onesnaževanja zaradi prometa, kršenja omejitev hitrosti in uličnega hrupa. Preprečujte pijančevanja, fantovščine, deklščine in podobne zabave, saj prinašajo le nadloge. Obiskovalce še bolj povežite z naravo, podeželskimi skupnostmi, pridelavo lokalnih pridelkov. Naj postane Slovenija evropski prvak zdravega zelenega kakovostnega turizma. Razširite to novico in Slovenija bo prva, ki si bo opomogla na trajnosten način, od česar bodo vsi imeli koristi.

Nadalje moramo graditi na okoljski, družbeni in ekonomski trajnosti ter okrepiti področje varnosti, da bomo ponovno dobili veter v jadra in s polno močjo pluli ciljem naproti.

Nataša Hočevar / STO
 Nino Verdnik / slovenia.info

Kaj se zgodi v turizmu, če ves narod živi zeleno? STO je sprejela in tudi uresničuje nacionalni cilj, da postane Slovenija ena najbolj trajnostnih držav sveta. STO združuje trajnostne ukrepe z Zeleno shemo slovenskega turizma, strukturiranim nacionalnim programom za certificiranje razvoja in promocijo zelenih destinacij. Shema opredeljuje smernice in zagotavlja orodja za ocenjevanje, izboljšave in spodbujanje trajnostnih ukrepov. V preteklem desetletju je tudi podpora vlade prispevala k izjemni rasti turizma v državi. S formaliziranjem trajnostnih meril in uveljavljanjem kulture stalnega napredka je STO spremenila malo Slovenijo v veliko silo zelenega turizma v svetovnem merilu.

Iz obrazložitve nagrade National Geographic World Legacy Destination Leadership leta 2017 v okviru ITB Berlin

